

La perspectiva de nens, nenes i adolescents sobre les diferències de gènere en la cura

És una realitat inqüestionable que tots els éssers humans necessitem ser cuidats. La cura és una activitat essencial per a la subsistència i el desenvolupament humà, a més d'una experiència fonamental per a la reflexió teòrica. La criança dels nens i les nenes en el seu entorn familiar representa una de les modalitats clau de la cura, donat que suposa –entre d'altres elements– el procés de transmissió i reproducció de valors i dels costums que contribueixen a la reproducció social. No obstant això, s'aprecia una escassetat d'estudis que considerin i valorin l'opinió dels nens i nenes respecte d'aquest

tema. En aquesta publicació presento el nostre treball d'investigació que parteix de la necessitat de mostrar la rellevància de la cura, la seva comprensió, contextualització i les seves múltiples manifestacions, especialment considerant les veus dels nens i nenes, així com de la necessitat d'allunyar-nos de la mirada social adultocèntrica. D'aquesta manera, presento l'anàlisi de les concepcions sobre "tenir cura" que tenen nens, nenes i adolescents i les seves percepcions de les diferències de gènere en les tasques de cura. Això forma part d'una investigació més àmplia sobre la participació dels

Direcció publicació:
Beatriz San Román, Irene Salvo
i Silvana Monteros
Continguts d'aquest número:
Chandra Kala Clemente Martínez
Imatges:
Anna Grimal
Coordinació:
Victòria Badia
Traducció:
Victòria Badia
Difusió:
Maria Galizia
Maquetació:
Marta Mayoral
Notícies i Agenda:
Bruna Alvarez, Inés Cáceres,
Estel Malgosa i Marta Mayoral
Subscripció i contacte:
gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

AFIN

Grup de Recerca

Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

homes en les tasques de cura a Catalunya, tema que ha rebut escassa atenció, en comparació amb la investigació científica sobre el paper de les dones en la dinàmica familiar contemporània. A fi de conèixer les percepcions de gènere en la cura de nens, nenes i adolescents, es va dur a terme una investigació qualitativa en la qual es realitzaren dinàmiques grupals en cinc escoles a 15 classes des de P3 fins a 6è de Primària¹, a més de dos grups focals amb joves d'entre 11 i 17 anys.

Què és cuidar?:

Entre allò corporal i allò afectiu

La investigació científica ha relacionat la cura amb diverses activitats i relacions orientades a cobrir les necessitats físiques i emocionals de nens i adults, així com ha analitzat els marcs normatius, econòmics i socials dins dels quals aquestes són assignades i dutes a terme. Una de les qüestions que vàrem voler explorar a través de la nostra investigació va ser com de-

fineixen "cuidar" els nens i les nenes, essent part central dels receptors de cura. La majoria dels i de les participants reaccionaren amb molta sorpresa i perplexitat davant aquesta pregunta, perquè és una qüestió que mai abans se'ls hi havia formulat. D'aquesta manera, manifestaren dificultats per definir "cuidar" donat que és un concepte multidimensional, una mica abstracte i massa ampli i, per tant, és una idea difícil de descriure en paraules concretes. Això esdevé encara més complex en el cas de nens, nenes i adolescents a causa de l'absència de participació sobre l'afer. Per aquest motiu, generalment les definicions proporcionades resultaren poc concises. No obstant això, les i els participants expressaren tenir consciència que la cura està conformada per múltiples dimensions. Les seves idees respecte de la cura giraren principalment entorn d'una dimensió material-corporal i una immaterial-afectiva. Expressions com "dedicar temps", "responsabilitzar-se d'algú" i/o "atendre les necessitats d'algú", van ser

elements comuns que emergiren en el treball de camp:

"Per mi, cuidar és donar aliments i cobrir necessitats".

"Cuidar és preocupar-se, estimar algú i fer que se senti còmode al teu costat. Donar lo que tens, renunciar per aconseguir a una altra persona".

"Cuidar és fer-se càrrec d'una altra persona, donar-li salut, estimar-la i alimentar-la".

D'aquesta manera, veiem que "el cuidado es una forma de tratar bien, cuidar de la salud de una persona, cubrir sus necesidades y hacerse cargo de sus enfermedades". En contrast amb aques-

¹ El nostre sincer agraïment a l'Associació Rosa Sensat, per la seva col·laboració en l'accés i la selecció de les escoles buscant la major variabilitat de la mostra pel que fa a localització i nivell de renda familiar, així com pel seu assessorament en la preparació d'activitats adaptades a les diferents edats. Així mateix, agraïm la participació de l'Escola Jaume I (Barcelona), del Centre d'Estudis Montseny i altres escoles de les quals no revelem els noms per qüestions de confidencialitat.

tes idees, algunes noies valoraven altres qüestions més intangibles. Per exemple, van relacionar "cuidar" amb estar menys sobreprotegides per part dels seus pares o mares, i tenir més llibertat per adquirir una certa autonomia, més característica de la vida adulta. Sota aquesta premis-

sa, les adolescents expressaren que pares i mares haurien de vigilar, controlar i estar atents, però sense ficar-s'hi constantment, per tal que els fills i filles aprenquin a valorar-se per si mateixos/es. Les següents vinyetes mostren com aquestes noies viuen una etapa de contradicció, transició i aprenentatge. Mentre encara requereixen de cura per part dels adults, també comencen a fer-se càrrec més autònomament de si mateixes i, fins i tot, comencen a assumir la cura dels seus germans/es més petits/es.

"Ayudar al niño a desarrollarse, enseñarle [...], para que algún día pueda ser autónomo".

"Vigilar lo que hace pero tampoco estar encima. Dejar un poco de libertad también".

Un altre punt en comú té a veure amb com en la majoria dels casos es planteja la relació de la cura amb "compartir temps" amb els seus pares i mares. Això resulta molt interessant, ja que sol ser un dels principals reclams tant dels progenitors com dels seus fills i filles. Un article de premsa publicat el març de 2016 per Europa Press enunciava que el 71,1% dels progenitors considerava

que no passava el temps suficient a casa per poder estar amb els seus fills i filles. Segons l'esmentat article, es constata que les dificultats de conciliació havien augmentat un 11% respecte l'any anterior. Aquestes dades són significatives en un context en el qual la conciliació familiar segueix sent una assignatura pendent.

Diferències de gènere en les tasques de cura

Segons un estudi d'Eurostat de 2006, entre 15 països europeus, Espanya estava a la cua junt amb Itàlia en la participació masculina en tasques domèstiques. Efectivament, el nostre país es trobava entre els cinc països europeus amb una distribució més desigual de treball domèstic, amb una bretxa de gènere que implicava tres hores més de temps de treball domèstic i de cura per part de les dones. Valeria Esquivel en el seu capítol de llibre "El cuidado infantil" a *El cuidado infantil en las familias. Un análisis en base a la Encuesta de Uso del Tiempo de la Ciudad de Buenos Aires* (2012), assenyala justament que és en la cura de nens, nenes i adolescents on es plasmen més clarament les diferèn-

cies de gènere. Una enquesta del Centre d'Investigacions Sociològiques realitzada l'any 2014, va revelar que a Espanya més del 80% de la cura dels fills i filles menors de tres anys continua estant en mans de la mare, i de l'àvia com a segona figura (7,5%), per sobre del pare (4,8%). El gener de 2018 es va publicar un estudi dedicat a analitzar les perspectives dels nens i nenes de Medellín sobre el significat de la cura, les xarxes de recolzament i les diferències de cura segons el gènere. Aquest estudi constata els mateixos resultats que les investigacions realitzades les últimes dècades, és a dir, un augment en la participació de l'home en les activitats de cura però una prevalença de la figura femenina.

Qui et cuida?

Qui et cuida? Va ser una altra de les qüestions que formulem als i a les participants de l'estudi. En un principi les respostes foren relativament àmplies ja que feien referència als familiars considerats més propers, els integrants de les seves famílies extenses, els seus amics i/o professors. Per analitzar detalladament aquest aspecte, a mesura que rea-

litzàrem les activitats vàrem veure la necessitat d'especificar situacions concretes de cura per obtenir respostes més precises. Per això, plantejàrem preguntes específiques com: qui els vesteix?, qui els prepara l'esmorzar?, qui els banya?, qui juga amb ells?, qui els porta i els va a buscar a l'escola?. La majoria de les respostes van fer referència a la figura de la mare, o bé, a la presència de mares i pares. En poques ocasions van mencionar únicament el pare.

Junt amb tot l'anterior, el ventall de respostes es va diversificar quan els vàrem preguntar per qui se sentien cuidats en cas de malaltia, probablement perquè això és una situació paradigmàtica on es necessita ser cuidat. D'aquesta manera, les consideracions entorn d'aquesta qüestió ens revelaren una voluntat de co-responsabilitat per part dels progenitors:

"Els meus pares s'organitzen per veure qui es pot quedar amb mi al matí i qui a la tarda. Quan cap dels dos pot, em quedo amb els meus germans o vaig a casa de la meva àvia".

"Els meus pares es parteixen el dia si poden. Vull dir, el meu pare es queda al matí i la meva mare a la tarda. I

si no, les meves àvies venen a casa meva o si no vaig a la seva".

La cura rebuda en cas de malaltia es reparteix entre els progenitors, la qual cosa està influïda pels permisos laborals. En aquest sentit, nens i nenes es mostren conscients que els seus pares i mares tenen obligacions laborals que els impe-

deixen dedicar-los tot el temps i atenció requerida. Aquestes històries revelen el paper essencial que tenen els seus progenitors, emperò les mares solen ser considerades indispensables ja que, quan ambdós treballen, són elles les qui normalment demanen els permisos per absentar-se de la feina:

“Normalment em cuida l'àvia, però quan els meus pares poden quedar-se amb mi, sempre ho fa la meua mare”.

“La mare sempre demana festa a la feina o a vegades em quedo sola”.

Els comentaris anteriors mostren com la figura del pare cuidador continua essent minoritària, tot i que la seva visibilitat va en augment. La catedràtica de Sociologia Constanza Tobío, en el seu article “Cuidado e identidad de género. De las madres que trabajan a los hombres que cuidan” (2012), conclou que existeixen tres elements que dificulten la participació dels homes en les tasques de cura: saber, poder i voler. En primer lloc, *es vol* una varietat de coneixements pràctics que varien en funció de la persona cuidada i inclouen diferents àmbits de cura. En segon lloc, *es necessita* un procés de socialització que, tradicionalment, s'ha transmès informalment entre dones. Els nens i nenes manifesten valorar positivament que ambdós progenitors es facin càrrec de la seva cura, no obstant això, identifiquen també la carència d'alguns coneixements específics i detalls de la cura per part dels seus pares. Per exemple, creuen que els seus pares tenen menys coneixements

sobre l'ús dels medicaments. Això es mostra en els comentaris de les següents participants:

“Sincerament? Jo prefereixo que em cuidi la meua mare perquè quan ho fa el meu pare, casi sempre em pregunta “què et dona la teua mare?” i sóc jo qui li ha de dir “això i això”. I ell m'acaba dient: pues, vale, et prens això i ja està” (rient).

“Jo escolliria que em cuidessin els dos perquè el meu pare em fa riure però quan no està la meua mare no sap què fer”.

Seguint a Constanza Tobío, en altres ocasions els homes *no poden* cuidar els seus fills i filles a causa de les llargues jornades laborals a les quals estan sotmesos. Això no obstant, existeix un augment de la voluntat per part d'ells d'assumir responsabilitats de cura i cada vegada més homes declaren voler assumir tasques a la llar i cuidar els seus fills i filles. Al seu torn, Inés Alberdi, a *Los hombres jóvenes y la paternidad* (2007), planteja que cada cop hi ha més homes que es prenen la paternitat com una responsabilitat personal i com una experiència que els proporciona satisfacció, emergint així una nova

generació d'homes joves que desitgen "gaudir dels nens". Per tant, es produeix una transició d'una paternitat tradicional relativament homogènia envers una paternitat complexa i multidimensional, que escapa del model de pare com a proveïdor econòmic familiar. Un estudi de 2005 indica que, entre altres aspectes, aquest canvi està sent possible perquè es té una visió més positiva d'"allò femení" i existeix un major desig de connectar-se amb la descendència.

Sumat a l'anterior, les xarxes de cura resulten imprescindibles per al funcionament d'una llar. En aquesta investigació s'identificaren diferents tipologies de xarxes de recolzament, entre les quals destaquen figures familiars i figures de cuidadores externes. Unes de les figures familiars importants són els avis, especialment les àvies. En una publicació prèvia, Meritxell Riera (2017) va realitzar una anàlisi sobre el paper dels avis en la cura, en la qual va constatar que les dificultats de conciliació de la vida familiar i laboral han incrementat el temps que avis i àvies dediquen a la cura dels seus néts i nétes. Aquesta presència també es visualitza en les respostes de nens i nenes, en

les quals emergeixen altres figures interessants com la de tietes, cangurs o empleades de la llar:

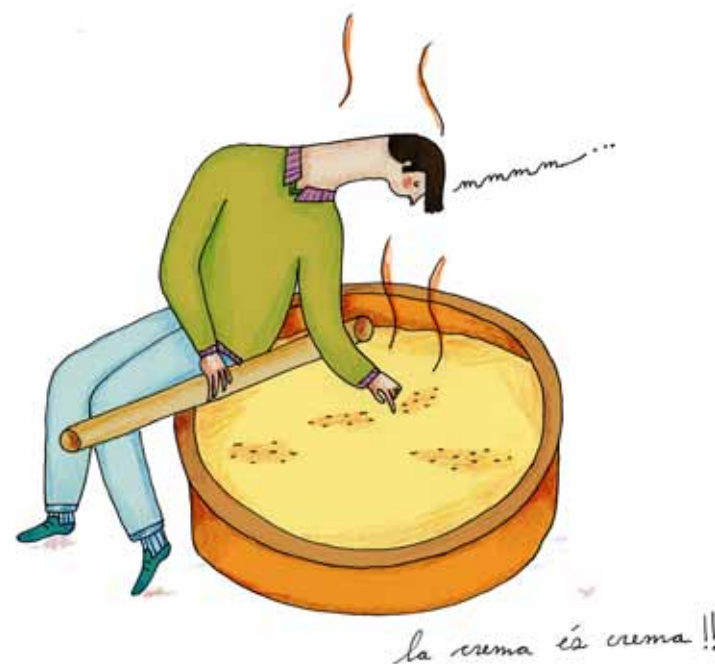
"Moltes vegades quan els meus pares han de treballar, pues, em cuida la meva àvia. Vaig a casa seva".

"Els meus pares van a treballar, em cuida la meva àvia, la cangur o si no la meva mare es queda amb mi".

"Els meus pares si poden, es queden amb mi. Si no, a vegades també ve la meva tieta, però casi sempre ve la meva àvia".

"Els meus pares mai es poden quedar amb mi. Llavors, pel de matí em quedo amb la senyora de la neteja i per la tarda ve el meu avi".

Efectivament, el paper dels avis i àvies es redibuixa al nostre país. Segons el darrer informe de l'Instituto de Mayores y Servicios Sociales, *Las personas mayores en España* (2008), més del 72% dels avis cuiden o han cuidat els seus néts i nétes. D'aquesta manera, constitueixen referents centrals i primordials a l'hora de transmetre determinats coneixements. En la seva publicació, Meritxell Riera va concloure que aquesta transmissió era diferencial en funció del sexe de la persona

cuidadora i la cuidada. Així, les àvies i els avis intenten transmetre als seus néts i nétes el "gust" per l'ordre, a controlar les emocions (sobretot en llocs públics), així com també intervenen com a figures disciplinàries. Efectivament, en la cura proporcionada per àvies i avis també és possible identificar la reproducció de la divisió sexual de les tasques, mentre les àvies interactuen dins de l'àmbit domèstic, els avis són més participatius en activitats a l'aire lliure.

**La cura és solament de dones?:
“La dona es més carinyosa [...] i l’home fa més coses divertides”**

En la societat contemporània està tenint lloc una transformació social, però “cuidar” continua sent una tasca predominantment femenina. Quan els plantegem a les/als participants reflexionar entorn de la relació entre gènere i cura, els nens, nenes i adolescents al·ludeixen a un discurs dominant de la igualtat entre els gèneres per argumentar la seva idea que el sexe d’una persona no hauria d’influir en les capacitats per realitzar les tasques de cura. Tanmateix, les pràctiques revelen múl-

tiples contradiccions i tensions. Per ells, tant homes com dones “haurien de tenir el mateix poder o capacitat per cuidar, però avui dia predomina més la dona”. Així mateix, es plasma en la seva realitat quotidiana l’existència d’una divisió sexual de tasques. En invitar-los a debatre sobre com és o era la cura que rebien o reben, inicialment refereixen que la distribució de tasques és bastant igualitària, ja que expressen que pares i mares es distribueixen el treball domèstic i de cura. Tanmateix, això contrasta amb el sentiment que tenen de sentir-se més cuidats per les seves mares. És a dir, el repartiment pot ser relativament igualitari, però no se senten cuidats de la mateixa manera, sinó que se senten més cuidats per les figures femenines del seu entorn familiar (mares, àvies, tietes). Per mostrar un exemple, expressen rebre més atenció i protecció per part de les seves mares, les quals són percebudes com a més afectives. Però també s’identifiquen casos en què la relació afectiva se sentia més forta amb el pare –sobretot quan conviuen més amb el pare després d’una separació-. En consonància amb altres estudis nacionals i internacionals, la implicació de la dona en aspec-

tes afectius segueix sent més alta mentre que l’home s’involucra més en activitats lúdiques. Com indicava un nen d’uns vuit anys aproximadament, “la dona es més carinyosa i mimosa, i l’home fa més coses divertides”.

Què passa amb els pares en les tasques de cura i el treball domèstic?

Els i les participants més adultes són conscients de l’absència dels homes en l’àmbit domèstic, sobretot quan ambdós treballen. Com va concloure Bruna Alvarez (2016), la participació dels homes en els treballs de cura de nens i nenes en un context de parella heterosexual té una dimensió d’ajuda o col·laboració mentre que, en el cas de les dones, la dedicació és percebuda com una obligació. La percepció de nens, nenes i adolescents respecte a això s’evidencia a través de les següents vinyetes:

“Mi madre no trabaja y entonces se ve mucho que ella está haciendo todo. Mi padre trabaja todo el día fuera de casa y cuando llega lo que quiere es descansar”.

“Antes cuando estaban juntos, está claro que mi madre lo hacía casi todo

y mi padre cuando estaba cansado no hacía nada. Y alguna vez hacía algo pero mi madre lo hacía todo" (èmfasi expressat per la pròpia participant).

El paper dels pares en les tasques de cura es fa palès en la socialització dels rols de gènere. Una noia (amb els pares separats i tots dos amb noves parelles) explica com la seva mare li transmet l'obligació de realitzar tasques:

"Cuando estoy con mi madre, es muy exagerado porque la pareja trabaja y cuando llega a casa está en el sofá, como diciendo "yo no tengo que hacer nada porque he trabajado". Y mi madre lo hace todo. Yo la tengo que ayudar pero ella me lo dice: "tú, debes hacerlo". Lo ve ya una obligación. En cambio, con la pareja de mi padre nos lo repartimos. Yo hago pero no me obliga. Es más voluntario" (èmfasi expressat per la pròpia participant).

En contraposició amb aquesta experiència, una altra noia, també amb els pares separats, explica la importància de la socialització:

"Tengo un hermano mayor, que es chico, [mi padre] siempre me lo decía a mí. Y mi madre decía que mi herma-

no no hacía nada. Mi madre siempre me ha protegido en el sentido de si mi padre me lo decía a mí, mi madre hacía que para mi hermano fuera lo mismo. Hacerle ver a mi padre que mi hermano también debía hacerlo y no todo yo. [...] Mi hermano no es que pensara que no debía hacerlo sino es la educación; no es que él fuera una actitud sino que quizás también le han enseñado así".

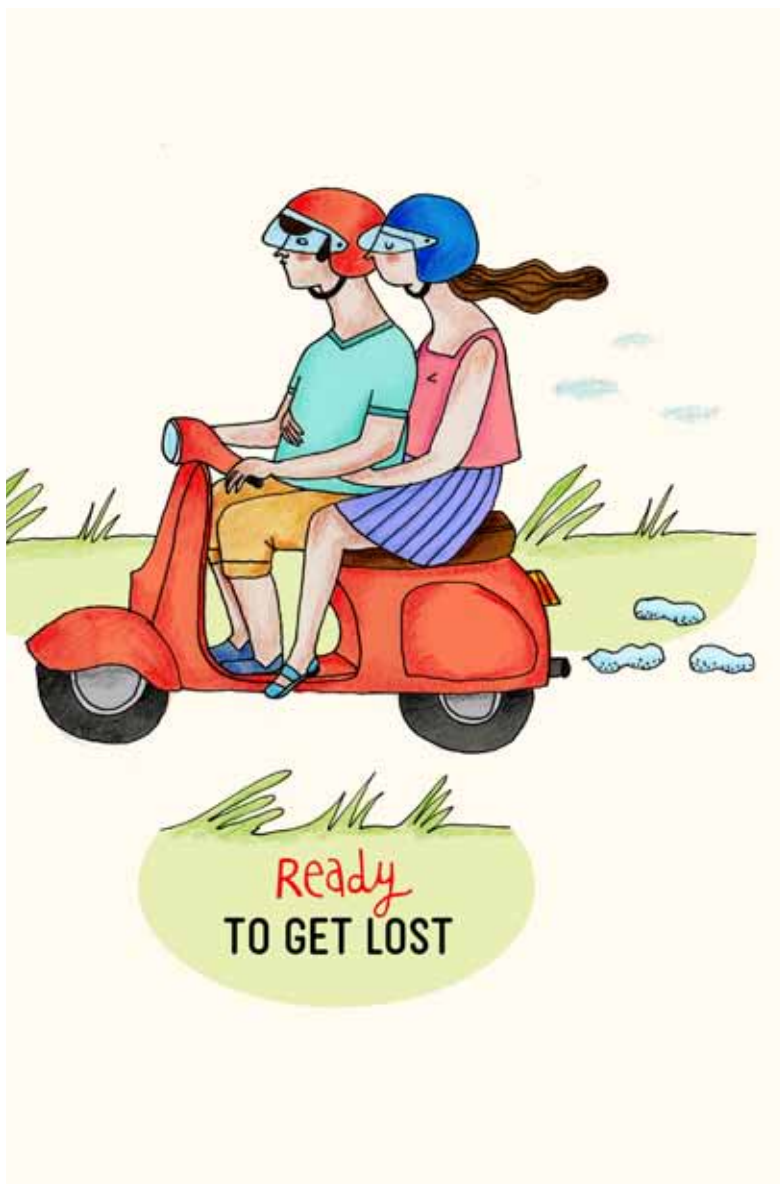
D'aquesta manera, en l'àmbit familiar, els i les adolescents assenyalen que a les noies se'ls exigeix molt més que s'impliquin en les tasques domèstiques que als seus germans nois. No obstant això, mostren una actitud crítica envers aquesta realitat i afirmen que no reproduirien aquesta asimetria quan tinguessin les seves pròpies llars. Expressen així una certa "resistència" respecte de la figura paterna "tradicional", amb la convicció que els rols han de canviar. N'és un exemple el noi adolescent que explicava que totes les tasques domèstiques i d'autocura requeien sobre ell i el seu germà petit.

Finalment, és interessant assenyalar que la majoria de nens i nenes poden continuar reproduint els estereotips pre-

valents a la nostra societat. Per exemple, en una de les dinàmiques grupals vàrem tractar sobre el paper de l'home cuidador com a professió. Se'ls va plantejar si els agradaria ser cuidadors en una guarderia. Gairebé totes les nenes van respondre que sí enfront d'un sol nen. Una excepció femenina va afirmar que "si no tingués una altra feina, sí que escolliria això. Però si tingués que escollir un treball, no

ho escolliria; escolliria ser dissenyadora d'interiors”.

Així, els estereotips es reflecteixen quan reflexionen sobre la qualitat en la cura. Diversos participants coincideixen que les dones tenen més capacitats, habilitats i aptituds per desenvolupar les activitats de cura amb millors resultats, de manera més òptima.

“Crec que ho fa millor la dona perquè normalment són les dones qui cuiden de tot, els nens, de la casa...”

“Les dones tenen sempre més cuidado de les coses i de les persones”.

“Normalment les dones tenen més paciència per cuidar”.

“Poden estimar igual però cuiden de diferent manera. La dona ho fa millor”.

“Normalment les dones haurien d'estar amb els nens i els homes haurien de treballar”.

Altres participants mencionaren que tant dones com homes poden cuidar, de manera que intervenen altres aspectes com la motivació o la personalitat de cada individu:

“Tant un home com una dona pot tenir el mateix cuidado perquè és igual si és home o dona per cuidar nens i nenes”.

“Depèn del caràcter de la persona. Pot ser que la dona no se li doni tan bé o a un home tampoc”.

“Penso que els dos poden cuidar. Per exemple, hi ha gent que creu que els homes no poden cuidar, no poden teixir; i altres persones diuen que les dones no poden ser constructores”.

“Homes i dones poden cuidar per igual. Depèn del moment i la cosa que estiguis fent. També depèn de l'esforç i si estan de bon humor”.

Reflexions finals

Com hem vist en les conclusions de publicacions anteriors dedicades a la incorporació dels homes en la cura dels fills i filles, les respostes de les/dels participants mostren com es produeix una intensificació de les tasques de cura en homes i dones, tanmateix, aquestes continuen sent les principals responsables de les tasques domèstiques i de cura. Aquesta vegada, les narratives de nenes, nens i adolescents presentades en aquest treball mostren l'emergència i una més elevada presència de la figura d'un pare cuidador, tot i que de forma minoritària. Això no obstant, des de la perspectiva infantil i adolescent,

les mares continuen tenint una càrrega i una responsabilitat més grans en el treball de cura dels seus fills i filles, encara que, igual que el pare, treballi a temps complet. Així, la distribució de la cura és percebuda també pels fills i les filles com a desigual en termes de gènere. Així mateix, en les seves narratives es visibilitza que les seves figures de referència en termes de cura són les mares: se senten més cuidats/des per elles que pels seus pares. Juntament amb això, s'observa una tensió entre el discurs que han après ("homes i dones poden realitzar les mateixes tasques") i la seva experiència vivencial, en la qual majoritàriament són les mares les qui se n'encarreguen.

Finalment, les diferències institucionals i les característiques de l'Estat del benestar tenen un gran impacte en la dinàmica demogràfica i familiar. De tot el que hem exposat aquí, es desprèn que, enfront de l'absència d'ajudes públiques per atendre la cura de familiars, un bon gruix de la població recorre a familiars i parents –majoritàriament femenins– per resoldre situacions de cura, una tendència que a Espanya es manté en auge. És a dir, la família segueix sent la principal unitat

de prestació de cures assistencials i de salut. Per tant, cal redissenyar polítiques de conciliació i de nous usos del temps, perquè els homes es puguin implicar més en la cura familiar així com les dones tinguin oportunitats per desenvolupar la seva carrera laboral. En conclusió, és necessari seguir la investigació en l'impacte de les polítiques familiars pel que fa als plans reproductius i la participació dels homes en la cura dels fills i filles.

SOBRE L'AUTORA DEL TEXT

Chandra Kala Clemente Martínez

És graduada en Antropologia Social i Cultural (UB, 2014), Màster en Antropologia: Investigació Avançada i Intervenció Social (UAB, 2015). És membre del Grup AFIN de la Universitat Autònoma de Barcelona. Actualment és doctoranda en Antropologia Social i Cultural (UAB), amb una beca de Formació de Profesorado Universitario (FPU) concedida pel Ministerio de Educación, Cultura y Deportes. El seu projecte doctoral se centra en els "orígens" en les adopcions transnacionals entre Nepal i Espanya, on analitza les recerques, contactes i (re)unions entre persones adoptades, famílies adoptives i famílies de naixement.

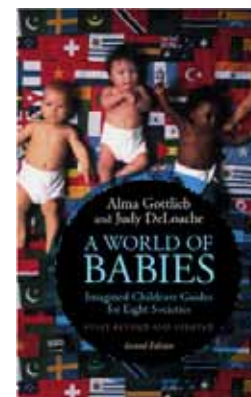
SOBRE L'AUTORA DE LES IMATGES

Anna Grimal

il·lustradora polifacètica. Boja per il·lustrar tot el que toca. Ha cursat estudis a Barcelona, a l'Escola Massana, i a Bèlgica. Actualment viu al Baix Empordà, a Palafrugell, on desenvolupa tot el seu art, sempre buscant l'equilibri entre el concepte i la delicadesa.

Ha treballat per diverses revistes i diaris, com La Vanguardia o Wienerin Magazin. Ha publicat un parell de llibres i il·lustrats infantils com *Greta i l'orella despistada*. Li encanta il·lustrar música i textos. I li agrada jugar amb la ceràmica.

RECOMANEM

Un món de bebès

Gottlieb, A. & DeLoache, J. (2017)
A World of Babies: Imagined childcare guides for eight societies
 New York: Cambridge University Press

Tot grup humà tendeix a pensar que la seva manera de cuidar els nens i nenes és la manera òbvia i correcta de fer-ho: una qüestió de sentit comú.

Tanmateix, Alma Gottlieb i Judy DeLoache, editores de *A World of Babies: Imagined Childcare Guides for Eight Societies*, ens mostren com això és quelcom molt relatiu. Els bebès han de dormir sols al seu bressol o al llit amb els seus pares? Quina és la millor manera de banyar un nounat? Els pares han de parlar amb els bebès, o és una pèrdua de temps? Aquesta obra deixa constància que aquest "sentit comú" és de tot menys "comú" i que el que en una cultura es pot considerar com a "natural", en una altra es pot percebre com a estrany, exòtic o, fins i tot, bàrbar. A manera de manual, aquest llibre presenta vuit formes de criança diferents al voltant del món basades en el rigorós treball de vuit investigadores. A través d'una narrativa fresca i original, els seus protagonistes ens traslladen a escenaris molt diversos, aconseguint ampliar, enderrocar i/o reforçar les nostres pròpies nocions culturals, activant la nostra consciència i esperit crític davant les possibilitats que es presenten a l'hora de criar els nostres propis fills i filles.

Alicia P. Rebuelta Cho

PER VEURE...

Kring, T. (2012)
Touch
Estats Units,
2 temporades,
26 episodis de
45 min.

Meyers, N.
(2015)
El Becari
[Títol original:
The Intern]
Estats Units,
121 min.

Hicks, S. (2007)
Sense Reserves
[Títol original:
No reservations]
Estats Units,
103 min.

Lucien, J.B.
(2016)
Il a déjà tes yeux
[Títol en
espanyol: *Hasta
tiene tus ojos*]
França. 95 min

La sèrie se centra en la història de Martin Bohm i els seus esforços per comunicar-se amb Jake, el seu fill d'11 anys amb trets autistes, canviant de feina freqüentment mentre atén les necessitats del noi. Jake mai ha parlat, però sent fascinació pels nombres i els patrons numèrics que escriu en una diversitat d'objectes. Martin s'adona que l'ús dels nombres és la forma de comunicació de Jake i s'hi implica al màxim per tal d'establir una relació comunicativa amb el seu fill.

Jules, una noia jove mestressa d'un negoci online dedicat a la moda, a més de mare i esposa, accepta Ben, un director de vendes jubilat i viudo, com a part d'un programa laboral. Tanmateix, la relació entre ambdós protagonistes s'anirà fent més estreta a mesura que avança la pel·lícula ja que la noia troba que Ben és una persona en qui confiar, a qui estimar i, també, admirar. La pel·lícula toca molts elements de la vida quotidiana com la pèrdua d'un ésser estimat, la gestió de la soledat, sobretot, el preu de l'èxit i la feina dura en l'estabilitat familiar. Aquest darrer aspecte serà un dels punts interessants de la pel·lícula ja que mostra Jules com una jove emprenedora implicada en la seva feina i en la cura de la seva filla, qui la major part del temps està a càrrec del seu pare.

Kate Armstrong és una prestigiosa xef de cuina a càrrec d'un famós restaurant que, després de la mort de la seva germana, es converteix en la tutora de Zoe, la seva neboda de nou anys. El desafiament de Kate és aprendre a connectar amb Zoe per tenir una relació propera i demostrar-li el seu afecte.

Paul i Sali decideixen adoptar un nen, Benjamin, de 4 mesos. El fet de ser ells negres mentre que el nen és blanc enfronta els nous pares a les sospites i als freqüents controls de l'assistent social i a la gent que pren Sali per la cangur del nen. D'altra banda, els pares de Sali, aferrats a la tradició, rebutgen de reconèixer-lo com a net. Mamita, la mare de Sali, al final es deixa convèncer, però mentre té el nen al seu càrrec, el deixa un moment amb una cangur, sense papers, controlada per la policia, al carrer. Benjamin és retirat de la seva família i tornat a la institució de l'ASE (Aide Social à l'Enfance).

NOTÍCIES AFIN

Llibre editat per Irene Salvo Agoglia

El passat dilluns 22 de gener a Santiago de Chile, Irene Salvo Agoglia, Doctora en Psicologia per la Universidad de Buenos Aires i membre del Grup AFIN, va presentar el nou llibre titulat *Adopciones en Chile Hoy: Políticas, prácticas e investigación* (Ediciones Universidad Alberto Hurtado). La publicació abasta un conjunt de treballs elaborats per actors que pertanyen a diversos sectors i disciplines -autoritats, professionals i acadèmics-, els quals es reuneixen per problematitzar

i analitzar diferents arestes i tòpics rellevants en el camp de les polítiques, intervencions i investigació en matèria d'adopcions, identificant necessitats, nusos crítics i desafiaments presents i futurs al respecte

Participació al XXI Encuentro Internacional de Investigación en Cuidados

Entre els dies 14 i 17 de novembre ha tingut lloc a Madrid el *XXI Encuentro Internacional de Investigación en Cuidados*. Un espai que dona l'oportunitat d'intercanviar coneixements sobre els resultats provinents de la investigació en els diferents àmbits de cura. En aquesta línia, Antonia Arreciado i Paola Galbany, ambdues doctores en Infermeria i membres del grup AFIN, han participat amb dues comunicacions relatives a la cura infantil des de la perspectiva dels professionals d'infermeria masculins. Aquestes comunicacions porten per títol "*El deseo de cuidar como esencia de las relaciones enfermería-familia: perspectiva de los profesionales masculinos*" i "*Gestión de las emociones en profesionales de enfermería masculinos que trabajan con niños enfermos*". Els resultats presentats formen part de l'estudi "Homes cuidadors. Reptes i oportunitats per reduir les desigualtats de gènere i afrontar noves necessitats de cura", investigació finançada per RecerCaixa, programa impulsat per l'Obra

Social "La Caixa", amb la col·laboració de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (2014 ACUP0045).

Antonia Arreciado

Paola Galbany

Beatriz San Román ponent invitada a la jornada de la Société de la Médecine de la Reproduction

A diferència del que passa a Espanya, a França la llei de reproducció assistida únicament permet l'accés en aquesta a parelles heterosexuales. Tanmateix, està previst que en el decurs d'aquest any es porti a terme una reforma legislativa, per la qual es permetrà a les dones soles i a les parelles lesbianes sotmetre's a tractaments de fertilitat en el país.

En aquest context, el passat 18 de gener, la SMR (Société de la Médecine de la Reproduction) va organitzar a París una jornada que portava per títol "Ètica i pràctica en la Reproducció Assistida". Beatriz San Román, membre del Grup AFIN, va ser invitada com a ponent. En la seva presentació, va reflexionar sobre la gènesi del marc legal actual espanyol, un dels menys restrictius d'Europa.

La sexualitat en escena: clausura d'EducaSex Gelida

EducaSex-Gelida és un projecte d'investigació aplicada, vinculat al Projecte d'investigació titulat "Deseos parentales y derechos reproductivos y filiales: miradas interdisciplinarias sobre decisiones reproductivas y 'orígenes' en reproducción asistida, adopción y subrogación" (2016-2019), dirigit per Diana Marre.

EducaSex-Gelida ha tingut l'objectiu de conèixer què pensen nens, nenes, mestres i famílies sobre la sexualitat i la diversitat d'orígens reproductius.

El projecte ha consistit en la realització de tallers d'educació afectivo-sexual i de diversitat familiar amb les comunitats educatives de les dues escoles de primària de la localitat, per tal de conèixer què saben els nens i nenes de com es feien els bebès. Els tallers s'han inspirat en la investigació i acció, i han consistit en la realització de dos grups focals amb mestres, tallers amb els nens i nenes de segon, quart i sisè de primària i una xerrada amb les famílies de l'escola.

El proper 24 de febrer a les 17h de la tarda a la Sala Gran del Centre Cultural de Gelida es realitzarà la clausura d'aquest amb una obra de teatre escrita per Irene Puig Campreciós i representada per l'associació de teatre amateur Les Escoles Gelida Teatre, a partir dels resultats preliminars obtinguts en el projecte. L'activitat de clausura és d'entrada lliure i gratuïta gràcies a la col·laboració de l'Ajuntament de Gelida.

AGENDA

Aperitius dels Dijous AFIN

Els Aperitius dels Dijous d'AFIN han començat el nou cicle d'hivern, dins del qual, aquest mes de febrer, es realitzaran quatre seminaris

1 de febrer

Alicia Paramita Reuelta Cho

Llicenciada en Ciències de la Comunicació per CEADE (University of Wales) i becària FPU (AFIN-UAB).

Després de realitzar uns mesos de treball de camp a l'illa de Flores (Indonèsia) per dur a terme la seva investigació doctoral, ens presentarà el seminari titulat "*Mortalidad materna y gobernanza reproductiva en Indonesia: Un paseo por áreas rurales de la isla de Flores*", on explicarà les seves investigacions amb el grup etnolingüístic Sikka i la interacció actual entre dukun bayi (parteres tradicionals), matrones biomèdiques i dones locals. Mentre que s'anima les dukun bayi i les matrones biomèdiques a treballar juntes per part de les polítiques públiques de l'Estat Indonès, les normes locals prohibeixen l'ús dels serveis de les parteres tradicionals. Aquesta situació porta a enfrontaments i secretismes entre la població, en una cultura on les dones consideren les matrones essencials durant el part i a les dukun durant l'embaràs i el pospart.

8 de febrer

Jenny Cubells Serra

Professora Agregada del Departament de Psicologia Social (UAB), i responsable del Grup d'investigació Estudios Sociales del Género, el Poder y la Subjetividad (GIPIS).

Oferirà un seminari titulat "*Amor y violencia*", on parlarà de l'experiència subjectiva de les dones davant del sistema jurídic-penal analitzant els mecanismes de subjecció i la construcció de subjectivitats. La Llei Orgànica 1/2004, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género es va plantejar des d'una perspectiva de gènere, amb l'objectiu de protegir les dones que viuen violència per part de la seva parella heterosexual i garantir els seus drets. La implementació d'aquesta llei es dona en una institució eminentment patriarcal que presenta resistències, generant així efectes no desitjats ni previstos que cal investigar. El seu objectiu serà explicar quins són els efectes de l'abordatge jurídic-penal de la violència de gènere i realitzar propostes per tal d'evitar els punts de desencontre i els efectes no desitjats.

15 de febrer

Mireia Roca Escoda

Coordinadora Tècnica de Serveis d'Ajuda a Domicili i doctoranda del Grup d'Investigació AFIN-UAB. A punt d'acabar la seva tesi de doctorat a AFIN-UAB.

Mireia Roca definirà "*Los límites de la profesionalización del trabajo de cuidados: El caso de los Servicios de Ayuda Domiciliarios*", on analitzarà els límits i les oportunitats en relació al reconeixement i la valoració d'aquestes ocupacions, a fi que la cura adquireixi visibilitat i avançar cap a una atenció i una ocupació de qualitat. La regulació pública del treball de cura a Espanya se sustenta en els imaginaris culturals basats en la feminització de l'activitat i la domesticitat. Aquest escenari s'accentua en el cas dels Serveis d'Ajuda Domiciliària, en ser activitats que es realitzen en el domicili privat i perquè les persones receptores són majoritàriament dones de més de 65 anys amb un elevat poder de decisió en com han de ser cuidades.

22 de febrer

Joaquín Cayón de las Cuevas

Doctor en Dret i director del Grupo de Investigación en Derecho Sanitario y Bioética (GRIDES) i cap del Servei jurídic d' IDIVAL, Cantabria.

Tancarà el mes de febrer amb un seminari titulat "El derecho a no ser madre: Alcance jurídico de la esterilización y de la interrupción voluntaria del embarazo como prestaciones sanitarias", on es farà referència a la problemàtica jurídica de l'esterilització voluntària, en particular de les accions *wrongful conception*, i l'esterilització d'incapaços, considerada constitucional sota certs requisits, però fortament contestada per les associacions de persones incapaces. Així mateix, la ponència també se centrarà en l'estat legal de la interrupció voluntària de l'embaràs a Espanya, efectuant un repàs sobre les principals línies mestres de la Ley Orgánica sobre Salud Sexual y Reproductiva i, sobretot, els principals problemes d'aplicació pràctica que encara genera des de la perspectiva jurídica.

L'APERITIU DELS DIJOURS ALS SEMINARIS AFIN D'HIVERN*

CENTRE AFIN · Horari: 14:00 a 16:00

PROPER SEMINARIS

8 de febrer

Amor i violència

Jenny Cubells. Doctora en Psicologia Social. Professora UAB.

15 de febrer

Els límits de la professionalització del treball de cura: El cas dels serveis d'ajuda a domicili

Mireia Roca. Màster en Antropologia. Investigadora predoctoral UAB.

22 de febrer

El derecho a no ser madre: problemática jurídica de la esterilización y de la interrupción voluntaria del embarazo

Joaquín Cayón de las Cuevas. Doctor en Dret. Director de GRIDES IDIVAL, Universidad de Cantabria.

1 de març

Madres solas por elección con donación anónima y el vínculo con sus hijos: El caso de Chile

Javiera Navarro. Psicòloga. Professora Universidad Alberto Hurtado (Xile).

8 de març

Las condiciones laborales de las madres trabajadoras

Bruna Alvarez. Doctora en Antropologia. Investigadora Posdoctoral AFIN-UAB.

15 de març

El rol de la mujer en la lucha de la profesionalización de los cuidados y avance en los cuidados enfermeros

Paola Galbany. Doctora en Ciències Infermeres. Degana de la Facultat de Ciències de la Salut i del Benestar de la Universitat de Vic .

22 de març

¡Vamos a ver al tete! Un análisis de la presencia social del feto en el seguimiento del embarazo en Barcelona

Giulia Colavolpe Severi. Antropòloga. Investigadora predoctoral en Antropologia EHES (París, França).

AFIN
Grup de Recerca

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

* Els seminaris, oberts i gratuïts, s'organitzen amb el suport de MINECO/FEDER, EU a través del projecte I+D: "Del control de la natalitat a l'ansietat demogràfica: comunicació, secret i anonimats en les tecnologies reproductives del segle XXI" (CSO2015-64551-C3-1-R-1).